

Sygn. akt II PK 285/14

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa E. G.
przeciwko T. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 maja 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku
z dnia 28 marca 2014 r., sygn. akt VII Pa 34/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz radcy prawnego J.B. kwotę
120 (sto dwadzieścia) zł, powiększoną o należną stawkę podatku
od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej
udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 marca 2014 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku – w sprawie z powództwa E. G. przeciwko T. Spółce z o.o. z siedzibą w K. o odszkodowanie – oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 6 listopada 2013 r., którym Sąd Rejonowy: umorzył postępowanie w zakresie cofniętego powództwa (pkt I), zasądził od pozwanej na

rzecz powoda kwotę 13.716,39 zł brutto tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia, odpowiadające wynagrodzeniu powoda za trzy miesiące (pkt II), wyrokowi w pkt II nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 4.572,13 zł (pkt III), nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku kwotę 686 zł tytułem opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy ustawy (pkt IV), zasądził od pozwanej na rzecz radcy prawnego J.B. kwotę 90 zł, powiększoną o należną stawkę podatku VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt V).

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego strona pozwana zaskarżyła skargą kasacyjną – skargę oparto na obydwu podstawach określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) wskazano na przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Wskazano, że: „...skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, skoro Sąd II instancji nie zastosował szeregu przepisów prawa materialnego regulujących obowiązki w zakresie zasad BHP, które z kolei miały znaczenie w niniejszej sprawie przede wszystkim pod kątem oceny ciężaru naruszenia przez powoda jego obowiązków pracowniczych. Skarga niniejsza jest również oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd II Instancji dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego poprzez nierozpoznanie w całości apelacji pozwanej, czym jednocześnie naruszył konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności”.

W ocenie autorki skargi: „w niniejszej sprawie występuje szereg istotnych zagadnień prawnych, a mianowicie: a) czy samo doprowadzenie do sytuacji stanowiącej zagrożenie spowodowania wypadku przy pracy może być uznane za ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych w sytuacji, gdy pracownik piastował funkcję pozwalającą mu na kierowanie zespołem pracowników; b) czy naruszenie przez pracownika zasad BHP, którego konsekwencją może być utrata życia lub zdrowia przez podwładnego pracownika może być uznane za ciężkie naruszenie podstawowych pracowniczych i przez to stanowić podstawę do rozwiązania z pracownikiem umowy o pracę na mocy art. 52

KP, pomimo że przepisy przyznają pracodawcy możliwość ukarania pracownika jedynie karą porządkową; c) czy za stan wyższej konieczności można uznać sytuację, w której pracownik naraża życie i zdrowie pracownika w celu ratowania dobra jakim jest towar pracodawcy; d) jaki jest cel odszkodowania wynikającego z art. 56 KP i czy zasądzenie odszkodowania na rzecz pracownika, który dopuścił się naruszenia zasad BHP, wypełnia ten cel”.

Uzasadniając oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wskazano, że: „Sąd II Instancji nie zastosował szeregu przepisów prawa materialnego dotyczących zasad BHP, które stanowią również podstawy niniejszej skargi”. Autorka skargi podkreśliła, że „z niezastosowanych przez Sąd II Instancji szeregu przepisów (art. 207 § 1 KP, art. 207 § 2 KP, art. 94 pkt 4 KP) wynika odpowiedzialność pracodawcy za naruszenie zasad i przepisów BHP. Odpowiedzialność pracodawcy jest znacząca, przez co tym bardziej ma on prawo wymagać od podległych sobie pracowników ich przestrzegania. W sytuacji, gdyby tak jak w niniejszej sprawie pracownik dopuszczając się naruszenia przepisów i zasad BHP doprowadziłby do wypadku przy pracy, wówczas odpowiedzialność za to zdarzenie poniósłby pozwany. 5. Nadto pominięcie takich przepisów jak art. 100 § 2 pkt 3 KP, art. 211 KP, art. 212 pkt 3 KP, Art. 212 pkt 5 KP i art. 283 § 1 KP spowodowało, że Sąd II instancji nienależycie ocenił charakter i ciężar naruszenia obowiązków pracowniczych przez powoda. 6. W sprawie, w której przyczyną rozwiązania umowy o pracę z pracownikiem jest ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych – naruszenie zasad i przepisów BHP, analiza przepisów regulujących kwestie obowiązków i odpowiedzialności w zakresie BHP wydaje się być analizą niezbędną. Trudno bowiem ocenić ciężar naruszenie obowiązków jedynie na podstawie samego przepisu art. 52 KP, który jest normą ogólną w zakresie rozwiązania umów bez wypowiedzenia z winy pracownika i dotyczy wszystkich przypadków ciężkiego naruszenia obowiązków. 7. Brak zastosowania powyższych regulacji spowodował niepełne rozstrzygnięcie sprawy, bo jedynie w oparciu o sam stan faktyczny i przepis art. 52 KP. Tylko kompleksowa analiza przepisów pozwoliłaby na rozpatrzenie niniejszej sprawy w sposób bezstronny tj. poprzez analizę przyczyn podjęcia tak rygorystycznej decyzji przez pracodawcę oraz analizę racji

pracownika. 8. Oczywistość niniejszej skargi przejawia się również w naruszeniu przez Sąd II instancji przepisów procesowych. Sąd II Instancji, zgodnie z art. 378 § 1 KPC, rozpatruje sprawę w granicach apelacji. Zauważyć jednak należy, iż Sąd II instancji nie rozpoznał wszystkich zarzutów Pozwanej, jedynie uznając je zbiorczo za nieuzasadnione. 9. Powyższe naruszenie przepisów może zostać uznane za pozbawienie strony Pozwanej prawa do dwukrotnego rozpoznania sprawy, które przysługuje każdemu na mocy ustawy zasadniczej. Z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wynika, iż postępowanie cywilne jest dwuinstancyjne, co oznacza, iż strona niezadowolona z rozstrzygnięcia ma prawo do ponownego poddania pod osąd swojej sprawy sądowi wyższej instancji. W niniejszej sprawie Sąd II instancji poprzestał jedynie na przychyleniu się do stanowiska sądu I instancji, co wyraźnie wynika z uzasadnienia wyroku, którego zdecydowaną większość zajmuje przedstawienie stanowiska Sądu Rejonowego, a dopiero na ostatnich jego stronach jest wyrażony pogląd Sądu Okręgowego. Pogląd ten jednak w większości stanowi jedynie argumentację prawną, która może być zastosowana niemalże do każdej sprawy dotyczącej oddalenia apelacji pracodawcy w sprawie z odwołania pracownika od rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia na mocy art. 52 KP. Z tego względu w ocenie pozwanej, jej apelacja nie została w pełni rozpoznana przez Sąd Okręgowy”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona powodowa wniosła o: - wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponadto z ostrożności procesowej strona powodowa wniosła o: - oddalenie skargi kasacyjnej, - zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. W odpowiedzi na skargę zawarto oświadczenie o tym, że koszty te nie zostały opłacone w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna strony pozwanej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne

zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.); przy czym twierdzenia o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej autorka skargi wiąże z naruszeniem przepisów prawa materialnego, których dotyczą przedstawione w uzasadnieniu wniosku zagadnienia prawne. Poza tym – co wskazano wyżej – oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z tego, że „Sąd II Instancji dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego poprzez nierozpoznanie w całości apelacji pozwanej, czym jednocześnie naruszył konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności”.

Taka konstrukcja uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wadliwa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, Lex nr 1274964). W postanowieniu z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, Lex nr 1430990, Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, budzi poważne zastrzeżenia. W uzasadnieniu powołanego postanowienia Sąd Najwyższy podkreślił, że w dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał

już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Jak wskazano w uzasadnieniu postanowienia z 21 października 2008 r., II PK 158/08, Lex nr 738506, przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę kasacyjną podziela przedstawione wyżej stanowisko judykatury w zakresie omawianej kwestii.

W zakresie twierdzeń o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej dotyczących tego, że – w ocenie autorki rozpatrywanej skargi – „Sąd II Instancji dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego poprzez nierozpoznanie w całości apelacji pozwanej, czym jednocześnie naruszył konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności” – należy stwierdzić, że takie twierdzenie nie przekonuje o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Brakuje przede wszystkim – poza zacytowanym stwierdzeniem – odpowiedniej argumentacji, którą autorka skargi wykazałaby stan oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przypomnieć trzeba, że wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla

przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, Lex nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Autorka skargi ogranicza się tylko do prostego twierdzenia o nierozpoznaniu przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów apelacji; nie wskazuje przy tym których zarzutów apelacji strony pozwanej nie rozpoznał Sąd drugiej instancji i jaki byłby walor twierdzonego naruszenia w kontekście naruszenia przepisów prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy (por. art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1

niniejszego postanowienia). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2 ma swoją podstawę w § 15 w związku z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 490).

I.n